

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การศึกษาเรื่องการปรับตัวเป็นเรื่องที่มีการศึกษาวิจัยไว้บ้างแล้ว มีนักทฤษฎีได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวไว้มาก แต่การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งเน้นในเรื่องการปรับตัวด้านสังคมของเยาวชนแรงงานโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงขอนำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงซึ่งสามารถใช้สนับสนุนกรอบการศึกษาได้ดังต่อไปนี้คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสาร
5. แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของเพื่อนและญาติ
6. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว

ตามปกติมนุษย์เราทุกคนมักแสวงหาความสุขในการดำเนินชีวิต แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มนุษย์ทุกคนต้องต่อสู้กับเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ซึ่งผลดังกล่าวแต่ละคนมีการปรับพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ากับการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยการปรับพฤติกรรมมีหลายแบบแตกต่างกันออกไปทั้งระดับจิตสำนึกและจิตใต้สำนึกซึ่งเรียกกันว่า "การปรับตัว"

ความหมายของการปรับตัว

นักวิชาการและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่าปรับตัวไว้หลากหลายได้แก่

Lazarus (1969:18) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการปรับตัวว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการปรับตัวทางชีววิทยา เรียกว่า Adaptation ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินที่เชื่อว่าเผ่าพันธุ์ที่แข็งแรงเท่านั้นจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้ นักจิตวิทยาได้ยืมเอาความคิดนี้มาแล้วใช้คำว่า Adjustment แทนคำว่า Adaptation

English และ English (1958:15) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่าการปรับตัวเป็นภาวะของความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับ สิ่งแวดล้อมซึ่งบุคคลจะได้รับความพึงพอใจในการตอบสนองทั้งทางกายและสังคม การที่ บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีเป็นลักษณะที่แสดงถึงการเป็นคนปรกติใน ทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้หรือปรับตัวไม่ดีไม่ สามารถปรับตัวพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่บุคคลนั้นจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยปราศจากความสุข ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนมากมักจะเป็นผลจากการปรับตัวไม่ดี

Arkoff A (1968:4) ให้ความหมายของการปรับตัว หมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขาแต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรลุนิยามความต้องการและไปถึงเป้าหมายของตน ในขณะที่เดียวกันบุคคลก็อยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง การปรับตัวนำไปสู่ความปรองดองระหว่างความต้องการของบุคคล และสิ่งแวดล้อม

Gilmer (1971:9) ได้อธิบายว่า การ ปรับตัวเป็นกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นการปรับตัวเข้ากับปัญหา รวมถึงการปรับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ให้เข้ากับความต้องการด้วย

Bertrand (1969: 18) ให้ความหมายการปรับตัวว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ในการที่จะเลือกทางเลือกต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางเลือกปฏิบัติดังกล่าวนั้นอาจจะเป็นการหลีกเลี่ยงการทำให้หมดไปซึ่งข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มพฤติกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในลักษณะของการปฏิบัติต่างตอบ

แทนซึ่งกันและกันและเชื่อว่าการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่าจะเกิดขึ้น มาจากการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์

โสภา ชูพิกุลชัย (โสภา ชูพิกุลชัย, 2528: 158) กล่าวไว้ว่า "การปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ความเป็นอยู่ โดยต้องคำนึงถึงความเป็นจริงต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆของ สังคม สมาคมต่าง ๆที่เข้าไปเกี่ยวข้องเป็นต้น ฯ

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (ราตรี พัฒนรังสรรค์, 2524: 183) ได้ให้ความหมาย ของ การปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวหมายถึงการที่บุคคลพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง พฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ หรือหมายถึงการหา ทาง คอบสนองของคนเพื่อระบายความคับข้องใจเมื่อหาทางคอบสนองความต้องการ ไม่ได้

สุรางค์ จันทน์เอม (สุรางค์ จันทน์เอม, 2527: 84) การปรับตัวหมายถึงการที่ บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่ละคนจะมีแบบแผนในการปรับตัว แตกต่างกันเพื่อสนองความต้องการของตน นอกจากจะคอบสนองทางร่างกาย เช่น อาหาร การออก กำล้างกายยังคอบสนองความต้องการทางสังคมอีกด้วย การช่วยให้ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นด้วยความราบรื่นในด้านอารมณ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมนุษย์ได้รับสิ่งที่ตนต้องการแล้ว ความตึงเครียดต่าง ๆ ก็ผ่อนคลายลงไป

มณูญ ตนะวัฒนะ (มณูญ ตนะวัฒนะ, 2526 : 142) ให้ความหมายการปรับตัว หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างน่าพอใจ คนที่ปรับตัวได้ ดีจะมีความรู้สึกนึกคิดถึงความต้องการและความรู้สึกของคนอื่น ๆ

ในเรื่องของการปรับตัวนี้ นอกจากการปรับตัวทางอารมณ์แล้ว ยังมีการปรับตัว ทางสังคม ทั้งนี้เพราะการปรับตัวเป็นกระบวนการทางสังคมและทางจิต ที่ใช้ในการเผชิญ กับ ปัญหาหรือแรงผลักดันทั้งภายในตนเองและภายนอกเพื่อให้เกิดภาวะความสมดุลทาง จิตและ เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมรอบข้าง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา แม้จะไม่สามารถเห็นได้ชัดในระยะสั้น สภาพการเปลี่ยนแปลงได้ก่อให้เกิด ผลกระทบทั้งทาง บวกและทางลบ

Rogers, (1974) กล่าวถึงลักษณะการปรับตัวที่ดีว่าการปรับตัวที่ดีคือบุคคลที่มีความเข้าใจตนเอง (Self-Understanding) และเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง โรเจอร์ได้อธิบายต่อไปว่าเมื่อบุคคลรู้จักตนเองรู้จักคุณภาพความสามารถแรงบันดาลใจและทัศนคติที่มีต่อตนเองตลอดจนเข้าใจสัมพันธ์ภาพที่มีต่อบุคคลอื่นก็จะไม่มีความตึงเครียดซึ่งเป็นการปรับตัวที่ดีทางจิตวิทยา

จากความหมายที่นักวิชาการและนักจิตวิทยาได้พยายามอธิบายเกี่ยวกับการปรับตัว พบว่าการปรับตัวเป็นทั้งความคิดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือกลุ่มคนหรือเป็น พฤติกรรมที่มนุษย์มีเพื่อแสดงการเอาชนะหรือตอบโต้สิ่งแวดล้อม หรือเพื่อให้สามารถตอบสนองหรือสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้ รวมไปถึงความสามารถในการแก้ปัญหาและมีสภาพ ความเข้าใจตนเอง และเข้าใจสัมพันธ์ภาพของคนต่อคนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้คนสามารถอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข

เรื่องของการปรับตัวจึงมีทั้งการปรับตัวทางอารมณ์คือการมีความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจและการปรับตัวทางสังคม คือการมีความสัมพันธ์หรือตอบสนองสิ่งแวดล้อมได้

ความหมายของการปรับตัวทางสังคม สำหรับการปรับตัวทางสังคม มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Hurlock (1978 : 260) ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมไว้ว่าเป็น ความสำเร็จของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มบุคคลต่างๆได้ คนที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ ทักษะทางสังคมได้ เช่น ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับคนอื่นทั้งกลุ่มเพื่อนและคน แปลกหน้า และจะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อสังคมด้วย เช่น มีความตั้งใจจะช่วยเหลือผู้อื่น

การปรับตัวทางสังคม จึงเป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถร่วม กิจกรรม ต่าง ๆ กับผู้อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพตามความสามารถที่คนมีอยู่

ลักษณะการปรับตัวและการปรับตัวทางสังคม

Tindall (อ้างในทิตยา นวลศรี:2528) ได้กล่าวถึงลักษณะการปรับตัวที่ดีไว้ 6 ประการ กล่าวคือ

1. ศึกษานูรณ์การของบุคคลิกภาพไว้ได้โดยอาศัยความสามารถในการผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรม ดังกล่าว ต้องเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อม

2. การปฏิบัติตาม ปทัสฐาน (Norm) ของสังคม

3. การยอมรับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคง

5. มีวุฒิภาวะ

6. มีอารมณ์ในลักษณะที่เป็นปกติเสมอคือสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้พุ่งชานไปกับสิ่งแวดล้อมภายนอกกล่าวคือ เมื่อพบความลำบากก็ไม่เสียใจจนหมดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคเมื่อประสบความสำเร็จก็ไม่ดีใจจนลืมตัว

Eastwood Alwater (1994:5) กล่าวว่า การปรับตัวที่ประสบผลสำเร็จมาจากบทบาทที่เข้มแข็งของบุคคลอันสืบเนื่องมาจากอดีต นักจิตวิทยาเน้นการปรับตัว 2 ทางคือ การปรับตัวเราเองและการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมของเรา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การปรับตัวในส่วนบุคคล หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ความต้องการภายในของแต่ละคน แรงขับส่วนหนึ่งจะเกิดจากสภาพทางสรีระของบุคคล เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะทางจิตซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ประสบการณ์ เช่น ความต้องการความอบอุ่น

2. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม หมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคมมนุษย์จะต้องมีปฏิกิริยาโต้ตอบและปรับพฤติกรรมให้สอดคล้อง

การปรับตัวของมนุษย์เป็นตามแรงผลักดันสองอย่าง (ช่อลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์,

2533 : 32) คือ

1. แรงผลักดันจากภายนอก (External Demands)

หมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคมจากการที่มนุษย์ต้องการอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ การแต่งงาน การประกอบอาชีพตลอดจนการดำเนินชีวิตทุกอย่างข้อเรียกร้องจากสังคมเหล่านี้ จะเป็นแรงผลักดันและมีอิทธิพลต่อวิธีการปรับตัว เพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องเหล่านั้น

2. แรงผลักดันจากภายใน (Internal Demands)

แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกาย และจากประสบการณ์ทางสังคม ที่ได้เรียนรู้ในอดีต เป็นความต้องการภายในของแต่ละบุคคลเอง

นอกจากนี้สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวอาจเกิดจากความไม่สบายใจ เกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ

การปรับตัวอาจพิจารณาในสาระสำคัญได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับตัว (Adjustment) ในลักษณะที่เป็นพฤติกรรมซึ่งเป็นกระบวนการที่มนุษย์และสัตว์พยายามแสวงหาความสุขความสมดุลระหว่างความต้องการกับสิ่งเร้า หรือการกระทำที่ทำให้ความต้องการได้รับการตอบสนองและจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ (Shaffer & Shoben , 1965 : 3-4)

2. การปรับตัว (Adjustment) ในลักษณะที่เป็นการตอบสนองความต้องการ ซึ่งตามปกติบุคคลย่อมมีความต้องการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม เมื่อบุคคลไม่ได้สิ่งที่ต้องการก็จะเกิดความคับข้องใจ (Frustration) ความกระวนกระวายใจ (Anxiety) หรือบางครั้งก็เกิดความขัดแย้ง (Conflict) ดังนั้นบุคคลจึงต้องมีการปรับตัวโดยแต่ละคนจะมีแบบแผนการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป (เดโช สวานานนท์ , 2518: 68-75)

2.1 ความคับข้องใจ (Frustration) และความกระวนกระวายใจ (Anxiety)

ตามปกติมนุษย์ทุกคน จะมีหน้าที่สนองความต้องการของตนอยู่แล้ว เรื่องนี้ Galtung (Galtung อังโน อจิตยา นวลศรี 2528 : 11-12) ได้จำแนกความต้องการไว้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) ความต้องการอันจำเป็นในด้านความปลอดภัย เป็นการป้องกันการใช้กำลังรุนแรงจากบุคคลอื่นหรือจากส่วนรวมเช่น สงคราม

(2) ความต้องการอันจำเป็นในด้านเอกลักษณ์ เช่นการสร้างสรรค การแสดงความสามารถเต็มที่ การทราบถึงศักยภาพของตนเอง การมีเสน่ห์ดึงดูดใจเพศตรงข้าม การมีถิ่นฐานการเป็นเจ้าของที่ดิน การมีความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม

(3) ความต้องการอันจำเป็นด้านสวัสดิภาพของชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การป้องกันรักษาโรค การแสดงออก

(4) ความต้องการอันจำเป็นในด้านเสรีภาพอันได้แก่ เสรีภาพในด้านข่าวสาร การพูด การเลือกสิ่งที่ตนพอใจ

การที่มนุษย์สามารถสนองความต้องการของตนเองได้จะทำให้ความตึงเครียดในทางอารมณ์ผ่อนคลายลงแต่ถ้าหากทำให้ความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนองได้บุคคลนั้นจะเกิดความคับข้องใจ (Frustration) และ ความกระวนกระวายใจ (Anxiety)

ความคับข้องใจและความกระวนกระวายนอกจากจะเกิดจากการไม่ได้รับการตอบสนองแล้วยังเกิดจากอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง (Obstruction and Barriers) ซึ่งมี 3 ลักษณะคือ

1. อุปสรรคที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) เป็นสิ่งขัดขวางหรืออุปสรรคทางวัตถุ ศาสนา หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2. อุปสรรคที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social environment) สิ่งกีดขวางนี้อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ ศาสนา หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. อุปสรรคที่เนื่องมาจากองค์ประกอบภายในใจบุคคลผู้นั้น (Personal Factor) ซึ่งเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสภาพร่างกายและจิตใจบุคคลนั้น เช่น ความพิการทางกาย อารมณ์ไม่สมบูรณ์ การมีปมค้อยในตัวเอง

2.2 ความขัดแย้งในใจ (Conflict)

บางครั้งการที่บุคคลมีความปรารถนาความต้องการหรือแนวโน้มที่จะกระทำกิจกรรมหลายอย่างพร้อม ๆ กันในเวลาเดียวกัน อาจทำให้ตกอยู่ในสภาพที่ลังเลใจ ไม่อาจตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อนหรือหลังได้ภาวะดังกล่าวนี้คือความรู้สึกขัดแย้งในใจ

(Conflict) ซึ่ง Neal Miller (อ้างใน โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวัน, 2524 : 131-133) ได้จำแนกความรู้สึกขัดแย้งในใจออกเป็น 4 ประเภท ด้วยกันคือ

1. ประเภทต้องการทั้งคู่ หรือ บวก บวก (Positive-Positive) หรือ Approach - Approach Conflict) ความรู้สึกขัดแย้งในใจประเภทนี้ จะเกิดขึ้นในกรณีที่มีเป้าหมายหลาย ๆ อย่างดึงดูดใจ พร้อม ๆ กัน แต่จำเป็นต้องเลือกเพียงอันใดอันหนึ่งเท่านั้น

2. ประเภทมีเป้าหมายซึ่งไม่ต้องการทั้งคู่ หรือ ลบ (Negative - Negative หรือ Avoidance - Avoidance Conflict) ความรู้สึกขัดแย้งในใจประเภทนี้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีเป้าหมาย 2 อย่าง ที่ตนไม่ต้องการในขณะเดียวกัน และต้องการหลีกเลี่ยงทั้งคู่ แต่จำเป็นต้องเลือกตัดสินใจเองอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ประเภทที่มีทั้งเป้าหมายที่ต้องการและไม่ต้องการหรือ บวก ลบ (Positive - Negative) หรือ Approach - Avoidance Conflict) เป็นความรู้สึกขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่มีทั้งสิ่งดึงดูดใจเข้าไปหาและขณะเดียวกันก็มีสิ่งที่ต้องการหลีกเลี่ยง หรือสิ่งที่ไม่ต้องการอยู่ด้วยกล่าวคือในสภาพการณ์นั้นมีทั้งสิ่งที่ต้องการ และไม่ต้องการอยู่ในตัว

4. ประเภทที่มีเป้าหมายที่ต้องการและไม่ต้องการซ้อนกัน หรือ บวก ลบ บวก ลบ (Double Positive-Negative Conflict) ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่บุคคลจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ 2 สถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์นั้นจะประกอบด้วยทั้งเป้าหมายที่ดึงดูดใจและต้องการหลีกเลี่ยง

ลักษณะของการปรับตัว

เมื่อมนุษย์มีความคับข้องใจ (Frustration) ความขัดแย้งในใจ (Conflict) และความกระวนกระวายใจ (Anxiety) เกิดขึ้นก็มีวิธีปรับตัวให้ชีวิตอยู่รอด ซึ่งกลไกการรักษารชีวิต ให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขนั้น มี 2 ทางดังนี้ (มนุญ ทัศนะวณะ , 2534 : 132)

1. การปรับตัวโดยถือเอาปัญหาหรือความจริงเป็นเป้าหมาย (Task-oriented adjustment) คือ การรู้จักใช้ความพยายามของตนเองที่จะระงับยับยั้งเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนย้ายสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ มี 3 วิธีคือ

1.1 การต่อสู้และแสดงความก้าวร้าว (Attack and Aggression)

การต่อสู้และความก้าวร้าว (Attack and Aggression) เป็นการต่อสู้ทำลายสิ่งทีเกิดความ
ความต้องการ และต่อสู้กับสิ่งที่ทำให้เกิดความขัดข้องใจการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวนี้แบ่ง
ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) การก้าวร้าวโดยตรง (Direct Aggression) หมายถึงการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อ
บุคคลหรือสิ่งของหรือเป็นเหตุให้เกิดความขัดข้องใจ เช่นการทุบตี คำว่า ทำร้าย เป็นต้น

(2) การก้าวร้าวทางอ้อม (Displaced Aggression) การที่คนเราไม่สามารถแสดง พฤติ
กรรมก้าวร้าวโดยตรงกับต้นเหตุได้ จะหันไปแสดงความก้าวร้าวต่อสิ่งทดแทนเช่น โกรธ คน
ๆ หนึ่ง แต่ไม่กล้าไปโต้ตอบ จึงได้ไปโต้ตอบกับคนอื่นที่ไม่ทราบเรื่องเป็นต้น

1.2 การตกใจและถอยหนี (Flight and Withdrawal)

การตกใจและถอยหนี (Flight and Withdrawal) หมายถึงการที่บุคคลหรือบุคคลเมื่อ
เผชิญกับ สถานการณ์หรืออุปสรรคที่มาขัดขวางความต้องการของตนและ ก่อให้เกิดความ กั
ข้องใจแล้วใช้วิธีที่หลีกเลี่ยงไปให้พ้นจากสิ่งเหล่านั้น ทำให้ความคับข้องใจหายไปซึ่งทำได้
ดังนี้

(1) การแยกตัวเองออกจากสังคม (Isolation) เมื่อบุคคลพบอุปสรรคขัดขวาง ไม่ให้
ไปถึงสิ่งประสงค์เอาไว้บุคคลนั้นจะตัดตัวเองออกจากเหตุการณ์นั้นๆ โดยการเก็บตัวอยู่คน
เดียวโดดเดี่ยวชอบเงียบๆ ไม่ติดต่อกับหาสมาคมกับผู้อื่นใด ๆ เช่น คนพิการบางคนไม่ยอม คบค้า
กับใครเพราะกลัวจะถูกล้อเลียน เป็นต้น

(2) การปฏิเสธ (Negativism) เป็นวิธีการที่ขัดขืน ไม่ยอมทำตามหรือไม่ให้ความ
ร่วมมือตามสังคมหรือที่มีผู้ขอร้องแต่จะกระทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม ซึ่งเป็นวิธีการเรียกร้อง
ความสนใจจากผู้อื่นอีกวิธีหนึ่ง

(3) การฝันกลางวัน (Day Dream) เป็นการสร้างภาพขึ้นมาเพื่อสนองความ ต้องการ
อันอาจจะไม่มีโอกาสได้รับสนองในชีวิตจริง

1.3 การประนีประนอมและการทดแทน (Compromise and Substitution)

การประนีประนอมและการทดแทน (Compromise and Substitution) เป็นลักษณะที่
บุคคลไม่สามารถสนองความต้องการของตนได้ จึงจำเป็นต้องหาสิ่งอื่นที่ใกล้เคียงกันมา
สนองตอบแทน เพื่อให้ตนเองอยู่ในลักษณะที่สมดุล ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมี 3 แบบ คือ

(1) การทดแทน (Compensation) ได้แก่ การแสดงออกเพื่อแสวงหาความสำเร็จในด้านอื่นมาทดแทนความผิดหวังหรือปมด้อยในอีกด้านหนึ่ง เช่น เด็กที่เรียนไม่ดีแต่หันมาเอาดีทางกีฬาจนมีชื่อเสียงทางด้านนี้ถือเป็นการทดแทนได้อย่างหนึ่ง

(2) การทดเทิด (Sublimation) เป็นพฤติกรรมในลักษณะที่ประนีประนอมกับสถานการณ์ด้วยการแปลงรูปอารมณ์และพฤติกรรมที่ให้โทษมาสู่คุณประโยชน์อันเป็นการเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจที่สังคมไม่ยอมรับสู่พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การมอบหมายให้นักเรียนที่ชอบรังแกเด็กให้เป็นผู้ดูแลความประพฤติของนักเรียนรุ่นน้อง เป็นต้น

(3) การลอกเลียนแบบนิยม (Identification) หรือปฏิกิริยาคลมกลืน (Reaction Formation) ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมตามคุณสมบัติของคนอื่นซึ่งคนอยากจะมีแต่ไม่มี มาอวดอ้างว่ามี แต่ปรุงแต่งกิริยาท่าทางภายนอก รสนิยม เจตคติ และค่านิยมให้เหมือนกันกับคนอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัตินั้น ๆ เช่น แม่ที่ไม่อยากมีลูกก็ทำแก๊งเป็นรักลูก ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปต่างก็รักลูก จึงพยายามกลบเกลื่อนความรู้สึกที่แท้จริงของตน

2. กลไกการป้องกันตนเองเมื่อเผชิญความวิตกกังวล โดยทำตนให้ผิดไปจากความเป็นจริง (Defense mechanisms) ไม่ได้ตัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจโดยตรง

กลไกการป้องกันตนเอง (Defence mechanisms) เป็นพฤติกรรมของตนเองเพื่อใช้ป้องกันโดยต่อสู้กับความวิตกกังวลที่ประสพอยู่ ทั้งนี้สมองจะทำหน้าที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดด้วยการทำใจไปในลักษณะต่างๆเป็นการปรับตัวในระดับจิตใต้สำนึก (Unconscious level) ซึ่งเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเพื่อช่วยให้คนเรามีความสบายใจขึ้นชั่วขณะและถือเป็นสิ่งที่ช่วยรักษาความสมดุลของชีวิตของตนเองเอาไว้ในระยะอันสั้นเท่านั้น

การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment)

Hurlock (1978) กล่าวถึงการปรับตัวทางด้านสังคม และการปรับตัวภายในตนเองว่า ถ้าเด็กมีการปรับตัวดีจะมีลักษณะยอมรับสภาพของตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้มีความเป็นประชาธิปไตย มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี สนใจคนอื่น เพราะผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำนั้นจะปฏิบัติตามความต้องการของกลุ่มแต่มิใช่ทำตามกลุ่ม

อย่างไม่ลืมหูลืมตา เขาก็จะมีอะไรแปลกๆใหม่ๆเสนอต่อกลุ่มเสมอ นอกจากนั้นเซอร์ลอคยังให้หลักเกณฑ์สำหรับพิจารณาถึง ลักษณะการปรับตัวที่ดีทางสังคม ซึ่งมี 4 ประการ คือ

1. การแสดงออก (Overt Performance) ถ้าหากว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น เหมาะสมกับความคาดหวังของกลุ่มอายุและระดับของพัฒนาการแล้วก็จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
2. สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้ทุกกลุ่ม เด็กบางคนอาจปรับตัวเข้ากับบุคคลในครอบครัวได้แต่กับบุคคลอื่นแล้วไม่กล้า เหนียวอาย เป็นต้น
3. มีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น
4. มีความพอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ (Personal Satisfaction)

ลักษณะของเยาวชนที่ปรับตัวได้ดีนั้นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self-knowledge) บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นบุคคลที่รู้ถึงพลังจิต แรงจูงใจ ความปรารถนา ความทะเยอทะยาน ความรู้สึก ความสามารถ และอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเอง

การมีความเข้าใจตนเอง (Self-understanding) เป็นญาณที่หยั่งรู้หรือการรู้แจ้ง เห็นจริง (Insight) ว่าทำไมตนจึงประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ทำลงไป และทำไมจึงมีความรู้สึกต่อบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตเช่นนี้

ลักษณะสำคัญของการมีความรู้เกี่ยวกับตนเองคือมีความสามารถในการประเมิน (ตีราคา) คุณสมบัติและความสามารถของตนเองได้ตรงกับความเป็นจริง คนที่ปรับตัวได้ดีคือคนที่สามารถใช้ความสามารถทำงานเฉพาะอย่างได้อย่างเหมาะสม ไม่ได้ตั้งระดับแรงบันดาลใจไว้สูงเกินกว่าความสามารถที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จกับความล้มเหลวในบั้นปลาย หรือตั้งความหวังที่จะใช้ความสามารถไว้ต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงของตน

2. ความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนมีค่า (Self-esteem) ประกอบด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตัวเองและความสามารถที่จะทำหน้าที่ให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนคนที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความรู้สึกว่ามีปมด้อยและขาดความเชื่อมั่นตนเอง เกิดจากลักษณะ 2 ประการ คือ

- 2.1 กลัวงานที่จะต้องทุ่มเทอย่างจริงจังเพราะตนเองไม่สามารถกระทำได้อย่าง สมบูรณ์
- 2.2 พยายามจะเอาชนะปมด้อย หรือความกลัวด้วยความกระฉับกระเฉง คุยโม้โอ้อวด หรือมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากเกินไป

บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะไม่ดำเนิน เกลียด หรือลงโทษตัวเองแต่จะมีความรู้สึกที่ สมบูรณ์ และสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันได้เท่ากับคนทั่ว ๆ ไป

3. ความรู้สึกมั่นคงอบอุ่น (Feeling of security) บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะ ต้องมีความ รู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และที่สำคัญคือมีความสบายใจต่อคน ทั่วไป แสดงปฏิกิริยาออกมาได้ด้วยตนเองหรือมีอิสระในการแสดงออก (Freedom of Action) ต่อสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน

4. ความสามารถในการรับและให้ความรัก (Ability to accept and give affection) การปรับตัวที่ดีต้องมีความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์ที่มีทั้งการ ให้ความและการรับไว้ได้ (Give-and-take-Relationship) คนที่เจ็บป่วยทางจิตมักอยากจะได้รับ ความรักจากคนอื่นฝ่ายเดียว (One-way-flow of affection) แต่ตัวเองไม่สามารถจะให้ความรักเป็น การตอบสนองได้

5. การปราศจากความตึงเครียดและความรู้สึกที่เกินขีด (Absence of tension and hypersensitivity) บุคคลที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความทุกข์ที่เกิดจาก ความวิตกกังวลและความกลัว อยู่เวลานาน ๆ จะมีความรู้สึกต่อชีวิต ทั้งสดชื่นและเหี่ยวแห้งมากเกินไป อาจจะแสดงปฏิกิริยา ด้วยการยกยอปอขึ้น (Flattery) และประจบสอพลอ (Apple polishing) ด้านหนึ่ง แล้วก็แสดงปฏิกิริยาในทางไม่ดี มีอารมณ์เสีย หัวเสีย (Upset) ด้วยความแค้น (Annoyances) และความ คับข้องใจอีกด้านหนึ่งด้วยลักษณะต่างๆ ซึ่งแสดงถึงความอดทนต่อความคับข้องใจของคนที่มี อาการทางจิตประสาท (Psychoneurotic persons) ต่ำกว่าคนที่ปรับตัวได้ดี

จากลักษณะข้างต้นจะเห็นได้ว่าบุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะเป็นบุคคลที่สามารถเผชิญ ปัญหาต่างๆได้ปราศจากความขัดแย้งในใจสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข ได้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมที่เกี่ยวข้อง

ส่วนบุคคลที่ขาดความสามารถในการปรับตัวนั้น มักเป็นบุคคลที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ด้วยความลังเลใจ ไม่มีการตัดสินใจแน่นอน พยายามแก้ปัญหาดifferent ๆ ของตนเองโดยไม่ยอมรับความจริง พยายามแยกตัวเองออกจากผู้อื่น และไม่กล้าเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

Ernst Gehrman (อ้างใน สมศรี อู่ตระกูล, 2525:10-11) ทำการศึกษา เกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น โดยยึดถือกระบวนการที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integration) กับสังคมที่เป็นท้องถิ่นปลายทางของผู้ย้ายถิ่นตามทฤษฎีบูรณาการ (Integration Theory) โดยแบ่งกระบวนการปรับตัวเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่ผู้ย้ายถิ่นปรับตนเอง (Adaptation) ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมของงานที่ทำ (Working environment) เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับงาน ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ และบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และยังปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นปลายทางในขั้นนี้ผู้ย้ายถิ่น จะใช้เวลาไม่นานนักในการปรับตัว

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นการปรับตนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม ท้องถิ่นปลายทาง เช่นการใช้ภาษาทำกิจกรรมในเวลาว่างในขั้นนี้ผู้ย้ายถิ่นยังไม่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสังคมโดยรวม สำหรับผู้ย้ายถิ่นที่มีครอบครัวในท้องถิ่นต้นทางและมีความตั้งใจที่จะย้ายกลับไปยังท้องถิ่นต้นทางมักจะเป็นผู้ไม่สามารถปรับตัวได้มากเกินกว่าขั้นที่ 2 นี้

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นที่ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตนเองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสังคม ท้องถิ่นปลายทางในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- สามารถใช้ภาษาพื้นเมืองของคนในท้องถิ่นปลายทางได้คล่องแคล่ว มีวิถีชีวิตเหมือนกับคนส่วนใหญ่ในสังคมโดยไม่ปรากฏให้เห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมเดิมของผู้ย้ายถิ่น
- มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนพื้นเมืองในท้องถิ่นปลายทาง ฯลฯ โดยขั้นที่ 2 และ 3 ต่างกันในเรื่องระดับเท่านั้น

กระบวนการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมใหม่นั้น จะมีอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่อยู่กับสภาพแวดล้อมใหม่เป็นเวลานานหรือผู้ที่ไม่ต่อต้านสภาพแวดล้อมใหม่จะมีแนวโน้มในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมดังกล่าว แต่การที่บุคคลไม่สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ได้มีส่วนทำให้เกิดปัญหา เช่น การไม่สามารถปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในท้องถิ่นปลายทางทำให้ไม่สามารถอยู่ในท้องถิ่นปลายทางได้

สรุปแนวคิดการศึกษาการปรับตัวทางสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมที่กล่าวมา ผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นที่จะนำไปใช้ในการศึกษาเรื่องนี้เป็น 2 ประเด็น คือ สาเหตุหรือปัจจัยทำให้นักศึกษาต้องปรับตัวทางสังคม และ กระบวนการปรับตัวหรือพฤติกรรมในการปรับตัวทางสังคมดังนี้

1. สาเหตุหรือปัจจัยทำให้นักศึกษาปรับตัวทางสังคม

สาเหตุหรือปัจจัยทำให้นักศึกษา (เยาวชนแรงงาน) ปรับตัวทางสังคมมีปัจจัย ผลักดัน 2 ด้าน

คือ 1.1 แรงผลักดันจากภายนอก ได้แก่

- ความต้องการสร้างฐานะ
- ความต้องการทัดเทียมผู้อื่น

1.2 แรงผลักดันจากภายใน ได้แก่

- ความต้องการแสดงความสามารถ
- ความต้องการทำสิ่งที่ตนพอใจ

2. กระบวนการปรับตัวทางสังคม เป็นกระบวนการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่างๆที่จะทำให้ตนเองมีความรู้สึกพอใจและมีความสุข ในชีวิต พฤติกรรมการปรับตัวทางสังคมสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะได้แก่

2.1 การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งจะมีระดับความสัมพันธ์ตั้งแต่มีความสัมพันธ์มาก จนถึงมีความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นน้อยและการแยกตัวหรือเก็บตัว

2.2 มีการแสดงออกที่เหมาะสม ทั้งเหมาะสมกับความคาดหวังของวัย เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทในกลุ่มในสังคมและในหน้าที่ของตนด้วย

2.3 มีความรู้จักตนเอง รู้ความสามารถของตนเอง ทั้งความสามารถมากและความสามารถน้อย มีความรู้สึกว่าเป็นคนมีค่าเป็นที่ยอมรับของกลุ่มและสังคม

2.4 มีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มและสังคมมีความพึงพอใจในกลุ่มหรือชุมชนที่เป็นสมาชิก

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตด้านค่านิยมทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรม (เฉลียว บุรีภักดี อ้างในรัชนิกร เศรษฐ 2536 : 4) มีความหมาย ทั่วไปกว้างๆ หมายถึง วิธีในการดำเนินชีวิต หลักเกณฑ์ การดำเนินชีวิต และเครื่องมือ เครื่องใช้ วัตถุสิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อการเหล่านั้นจะเป็นสิ่งของที่หามาจากธรรมชาติ หรือคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ก็ตาม หรือวัฒนธรรมคือวิธีการต่างๆที่มนุษย์คิดค้นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว

ค่านิยม สุพัตรา สุภาพ (2520 : 5) ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึงสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่งๆเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำหรือเห็นว่าถูกต้อง

ค่านิยมทางวัฒนธรรม จึงมีความหมายรวมทั้งการปฏิบัติและสิ่งที่กลุ่มคนเลือกปฏิบัติ โดยมีผู้ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยมทางวัฒนธรรมดังนี้

สนิท สมักรการ (ในพิทยา สุวรรณะชญ , 2523 : 33) กล่าวว่า ค่านิยมทางวัฒนธรรมหมายถึงแนวคิดแนวทางปฏิบัติต่างๆที่คนในแต่ละวัฒนธรรม มีความนิยมชมชอบหรือยึดถือเอามาเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมต่างๆของตน และรวมไปถึงค่านิยมที่เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบกันเข้ามาเป็นวิถีชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งที่ ^{ก่อให้เกิด} เป็นกระแสหลักของสังคมไทย มีดังนี้ (สนิท สมักรการ, 2523 : 50)

1. การนับถือบุคคล
2. นิยมความสนุกสนานรื่นเริง
3. นิยมใช้จ่ายทรัพย์สินในปัจจุบัน
4. นิยมทำบุญให้ทาน
5. นิยมทางสายกลาง
6. ถือตนเองเป็นสำคัญ

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงโดยการแพร่กระจายเข้ามาของวัฒนธรรมอื่น ค่านิยมทางวัฒนธรรมของไทยจึงแปรเปลี่ยนไปโดยรับเอาค่านิยมจากชาติตะวันตกเข้ามามากขึ้น ได้แก่

1. การนับถือหลักการแทนบุคคล
2. นิยมการทำงานหนักมากขึ้น
3. นิยมการออมทรัพย์เพื่อการลงทุน

4. ไม่นิยมให้ ไม่นิยมขอ
5. นิยมความรุนแรง เข้มงวด
6. ถือกฎหมาย ระเบียบ เป็นสำคัญ

สรุปแนวคิดในการศึกษาการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านค่านิยมทางวัฒนธรรม

จากแนวคิดที่กล่าวมาสามารถสรุปประเด็นที่จะศึกษาการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านค่านิยมทางวัฒนธรรมดังนี้

การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านค่านิยมทางวัฒนธรรม

1. การนับถือหลักการมากกว่าเชื่อถือตัวบุคคล
2. นิยมการทำงานมากๆ เพื่อให้ได้รายได้มากขึ้น
3. นิยมการออมทรัพย์เพื่อการลงทุน
4. ชอบพึ่งตนเองและ ไม่นิยมการแบ่งปัน
5. นิยมความรุนแรง เข้มงวด
6. ถือกฎ ระเบียบ เป็นสำคัญ

3. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

มนุษย์เราทุกคนที่อยู่ในสังคมย่อมมีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งเป็นลักษณะของการรับรู้ของพฤติกรรมที่ได้รับจากเหตุการณ์ต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่ดำรงชีวิตอยู่โดยมีความมุ่งหวังของตนเองเป็นเครื่องตัดสินใจหรือไม่พอใจในเหตุการณ์เหล่านั้น ทั้งนี้บุคคลแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกและมุ่งหวังในระดับที่แตกต่างกันออกไปฉะนั้นเรื่องของความพึงพอใจในมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องศึกษาถึงรูปแบบความพึงพอใจรวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่มีผลทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจด้วย

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจอาจมีความหมายได้หลายประการ ซึ่งถ้าพิจารณาจากรูปแบบความพึงพอใจแล้วอาจอธิบายได้ดังนี้คือ

1. ความพึงพอใจในรูปแบบที่เป็นทัศนคติ เป็นคำตามนิยามของ Rosenberg และ Halland (1960 : 137-139) ซึ่งเป็นความถึงพอใจในส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

1.1 ความรู้ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึคนึกคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 1.2 อารมณ์หรือความรู้สึก เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ก่อนแล้ว หรือเป็นความรู้ความเข้าใจเท่าที่รู้

1.3 การกระทำหรือ พฤติกรรม ซึ่งมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของตนเอง
 ดังนั้นความพึงพอใจในรูปแบบนี้จึงอาจหมายถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีความสุข อันเกิดจากความคาดหวังในความคิดของคน ได้บรรลุผล

2. ความพึงพอใจในรูปของแรงจูงใจซึ่ง Landy และ Trumbo (1976 : 182) ได้ทำการศึกษาโดยแบ่งกลุ่มแนวคิดออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มทฤษฎีความต้องการ เป็นกลุ่มที่แนวคิดมาจาก Maslow, Alderfer และ Herzberg (อ้างใน โกมินทร์ ชวนาใต้ , 2531: 39) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการในระดับชั้นต่างๆ และทุกคนพยายามสนองความต้องการทั้งทางวัตถุทางสังคมและสิ่งที่ตนเองปรารถนาจะเป็น โดยความต้องการส่วนใหญ่ในระดับต่ำกว่าต้องได้รับการตอบสนองก่อนความต้องการในระดับสูงขึ้นไป เมื่อได้สิ่งที่เขาต้องการแล้วจะเกิดความพึงพอใจขึ้นในระดับหนึ่ง

2.2 กลุ่มทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง เป็นกลุ่มที่ได้แนวคิดจากงานวิจัย ของ Vroom และแนวคิดของ Porter & Lawler's Model (1969: 168) เป็นกระบวนการของความคิมนุษย์ที่มีความคาดหวัง และ การรับรู้ทั้งนี้การคาดหวังจะมีมาก หรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การกระทำที่นำไปสู่ผลลัพธ์หนึ่ง และผลลัพธ์นั้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์อีกอันหนึ่ง ซึ่งผลลัพธ์เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นให้คุณค่าหรือเป็นสิ่งที่ต้องการหรือได้รับ ถ้าผลลัพธ์นั้นตรงกับสิ่งที่ตนเองต้องการหรือคาดหวังไว้ ความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

2.3 แนวคิดเรื่อง การให้รางวัล จากการศึกษาวิจัยของ Ayllon และ Azrin (1965 :357-383) พบว่าผลการปฏิบัติงานกับการมีรางวัลให้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ในการปฏิบัติงานหลังจากการปฏิบัติงานแล้วมีรางวัลให้จะได้ผลงานที่ดีและมีประสิทธิภาพซึ่งกล่าวได้ว่าความพึงพอใจในงานนั้นขึ้นอยู่กับรางวัลที่ได้รับเป็นอย่างมาก

2.4 ทฤษฎีความสมดุลย์ กลุ่มทฤษฎีนี้ได้มาจากทฤษฎีความไม่สมดุลย์ของ Festinger (1957 : 221) , Adam (1965: 267-299) และ Pritchard (1969 : 176-211) สารระของทฤษฎีนี้คือรูปแบบการจูงใจที่เชื่อว่าพฤติกรรมนั้นจะเริ่มต้นจะถูกกำหนด และจะดำรงอยู่ด้วยความพยายามของบุคคลที่พึงจะรักษาไว้ซึ่งความสมดุลย์ภายในจิตใจของตนเอง กล่าวคือความรู้สึกที่ตนเองได้รับสิ่งต่าง ๆ ไม่ตรงตามความคาดหวังไว้ซึ่งอาจจะมากเกินไป หรือน้อยเกินไปก็จะเกิดความไม่สมดุลย์ขึ้นภายในจิตใจก่อให้เกิดความเครียดหรือบางสถานการณ์เกิดจากความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ขัดแย้งกันก็ก่อให้เกิดความตึงเครียดของจิตใจซึ่งความเครียดนี้เป็นอารมณ์ทุกข์ หรือความรู้สึกไม่สบายใจสำหรับมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์เกิดความไม่พึงพอใจ ดังนั้นมนุษย์จึงพยายามที่จะทำทุกอย่างเพื่อจะลดความรู้สึกไม่สบายใจหรือความตึงเครียดเพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจของตน

ดังนั้นความพึงพอใจในรูปแบบนี้จึงหมายถึงความปรารถนาและความต้องการในรูปแบบต่างๆของมนุษย์ที่ได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้หรือสิ่งเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้ว

สรุปความพึงพอใจในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีความสุขอันเกิดจากความคาดหวังในความคิดของตนได้บรรลุผล หรือความปรารถนาและความต้องการในรูปแบบต่างๆของมนุษย์ที่ได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้หรือสิ่งเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้ว

ความพึงพอใจในครอบครัว

ตามปกติคนเราที่เกิดมาทุกคนย่อมได้รับการเลี้ยงดู และอาศัยอยู่ในครอบครัวเป็นระยะหนึ่งจึงมีความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเครือญาติ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติตามความจำเป็นของการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องมีครอบครัว เป็นสถาบันอันเป็นกลุ่มปฐมภูมิ ทำหน้าที่วางรากฐานให้แก่ สถาบันอื่นในสังคมและยังทำหน้าที่ดำเนินบทบาทอย่างใกล้ชิดให้กับมนุษย์อีกด้วย

องค์ประกอบความพึงพอใจในครอบครัว

ความสุขในครอบครัวเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาและก่อให้เกิดความพึงพอใจของสมาชิกทุกคน ความสุขอันเป็นความพึงพอใจดังกล่าวเกิดได้จากสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน มีความขยัน ในการประกอบอาชีพ มีความขยันในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงทางรายได้ มีการประหยัดและออม มีการพักผ่อนหย่อนใจซึ่งกันและกัน มีการสมาคมกับมิตรสหาย ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ไม่มีการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ และสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพกายและจิตที่ดี

ดังนั้นบุคคลผู้ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวจะอยู่ในครอบครัวนั้นอย่างมีความพึงพอใจได้จะต้องมีความผูกพันกันในบทบาท (Roles) ซึ่งกันและกันมีความคาดหวังว่าร่วมทุกข์ร่วมสุขและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ อันเป็นการสร้างภาพความรู้สึกที่มีความ สุขความอึดอ้อมใจในครอบครัว

ความพึงพอใจในการทำงาน

ในช่วงชีวิตของมนุษย์นั้นตามปกติจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานที่ทำงาน จึงอาจจะกล่าวได้ว่า "ที่ทำงานเป็นบ้านแห่งที่สองของผู้ที่ทำงาน" ดังนั้นการส่งเสริมหรือก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานจึงจำเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ทำงานมีความสุขและเพลิดเพลินต่อการทำ งานผู้ทำงานทำงานด้วยความเต็มใจ Haller and Gilmer (1967:380-384)

สืบเนื่องจากการที่ปัจเจกบุคคลมีความพอใจในสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และไม่เท่ากันตัวกำหนดความพอใจในแต่ละคนและแต่ละงานจึงแตกต่างกันด้วย แต่โดยทั่วไปแล้วปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจหรือไม่พอใจในการทำงานของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งต่อไปนี้

1. ความมั่นคงปลอดภัย (Security) ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน การได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาทั้งนี้บุคคลที่มีพื้นฐานความรู้น้อยหรือขาดความรู้จะเห็นว่าความมั่นคงในการทำงานมีความสำคัญต่อเขามากแต่บุคคลที่มีความรู้สูงจะมีความรู้สึกว่าไม่มีความสำคัญมากนัก

2. โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (Opportunity for Advancement) ได้แก่การมีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น

3. สถานที่ทำงานและการจัดการ (Company and Management) ได้แก่ความพึงพอใจต่อสถานที่ทำงานชื่อเสียงของสถาบัน และการดำเนินงานของสถาบัน

4. ค่าจ้าง (Wages) ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานของแต่ละบุคคลในการดำรงชีวิต ทุกคน มีความมุ่งหวังทำงานเพื่อรับค่าจ้าง เพื่อที่จะได้นำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิตที่สุขสบายโดยมีองค์ประกอบของความพอใจในเรื่องค่าตอบแทนคือ อารี เพชรมุด (2526: 132)

4.1 การได้รับผลตอบแทนในระดับสูง กล่าวคือ ชอบได้ค่าแรงสูง มีสภาพการทำงานที่สะดวกสบายมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีเพื่อนฝูงที่เข้าใจและมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เป็นต้น

4.2 การได้รับสิ่งตอบแทนที่ไม่ได้คาดหวังมาก่อน จะรู้สึกพึงพอใจมากกว่าที่ตนคาดหวังแต่ถ้าสิ่งที่ตนคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนมากกว่าที่ได้จริงความรู้สึกไม่พอใจจะเกิดขึ้น

4.3 การได้รับผลตอบแทนที่ยุติธรรม (Equity) แต่ถ้าผลตอบแทนที่ได้รับนั้นห่างไกลจากความคาดหวังไม่ว่าจะต่ำเกินไปหรือสูงเกินไป ความรู้สึกไม่พอใจจะเกิดขึ้น

5. ลักษณะของงานที่ทำ (Intrinsic Aspects of the Job) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน หากได้ทำงานที่ตรงตามความต้องการ และความถนัดก็จะเกิดความพึงพอใจ

6. การปกครองบังคับบัญชา (Supervision) การปกครองบังคับบัญชามีผลโดยตรงต่อความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ผู้บริหารที่ปกครองบังคับบัญชาไม่ติจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนย้ายงานและลาออกจากงาน อารี เพชรมุด (2526: 132) การได้รับความเป็นอิสระและเป็นตัวของ ตัวเองในขณะที่ทำงาน โดยเฉพาะความเป็นอิสระในการทำงานบุคคลบางคนมีจุดสนใจของ การทำงานอยู่ที่ความต้องการมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ เพราะฉะนั้นบุคคลกลุ่มนี้จึงต้องการ ความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเองมากในขณะที่บุคคลอื่นอาจไม่มีความต้องการก็ได้

7. ลักษณะทางสังคมของงาน (Social Aspects of the Job) โดยผู้ปฏิบัติงานทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานอย่างมีความสุขก็จะเกิดความพึงพอใจในงาน

8. การติดต่อสื่อสาร (Communication) มีความสำคัญมากสำหรับบุคคลระดับต่าง ๆ ที่ร่วมกันปฏิบัติงาน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะสำเร็จได้ก็เพราะมีการติดต่อสื่อสารที่ดี ทำให้ทุกคนรู้และเข้าใจในกระบวนการวิธีการทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแผนงานการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคลการวิจัยวิจัยสังการ การควบคุมบังคับบัญชา การประสานงาน การทำงานเป็นทีมก็ต้องอาศัยกระบวนการติดต่อสื่อสารเป็นสำคัญ

9. สภาพการทำงาน (Working Condition) เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน สภาพแวดล้อมที่ทำงานซึ่งมีส่วนเสริมสร้างหรือบั่นทอนความพึงพอใจของผู้ทำงานได้

10. สิ่งตอบแทนหรือประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ (Benefit) เช่น เงินบำเหน็จตอบแทนเมื่อออก

4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร

Claude Shanon and Warren Weaver (อ้างในบุญเลิศ สุกดิลก, 2522 : 3) กล่าวถึงการสื่อสารว่า"คำว่า การสื่อสารมีความหมายกว้างคลุมไปถึงวิธีการทั้งหมดที่ทำให้จิตใจของบุคคลหนึ่งกระทบถึงจิตใจของอีกคนหนึ่งวิธีการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับสื่อและข่าวสาร ประเภทต่างๆ ไม่เฉพาะแต่ภาษาเขียน และคำพูดเท่านั้นแต่รวมถึง คนตรี ศิลปะรูปภาพ โรงละคร ระบาย และบรรดาพฤติกรรมทั้งหมดของคนเรา

คมสัน หุตะแพทย์ (2535 : 12) การสื่อสารเป็นกระบวนการและเครื่องมืออันสำคัญมากอันหนึ่งในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในทุกสาขา การสื่อสารที่ดีย่อมทำให้งานพัฒนาชุมชนบรรลุผลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพราะการสื่อสารเป็นวิธีการที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสร้างทัศนคติใหม่ๆ โน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆอันจะนำไปสู่ปฏิบัติการในชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านและชุมชนให้ดีขึ้น

ในการปรับปรุงส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยให้มีความสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมและสภาพสังคมของชุมชนนั้นต้องอาศัยการสื่อสารที่มีกระบวนการขั้นตอนโดยผ่านสื่อต่างๆทุกรูปแบบทั้งสื่อบุคคล สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อหอ

กระจายข่าว สื่อสิ่งพิมพ์ และอื่นๆ ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและให้ทันกับยุคสมัยของยุค ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

Rogers (1971: 3-7) นักสังคมวิทยาชนบทเสนอว่ากระบวนการของการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจแยกออกได้เป็นสามขั้นตอนคือการประดิษฐ์คิดค้นซึ่งเป็นช่วงที่ ความคิดใหม่เริ่มวิวัฒนาการ การแพร่กระจาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่แนวความคิดใหม่แพร่ออกไปสู่ประชาชนโดยอาศัยการยอมรับหรือไม่ยอมรับแนวความคิดข้อปฏิบัติหรือวัตถุประสงค์ของใหม่ การเปลี่ยนแปลงสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ การเปลี่ยนแปลงเกิดจากภายในหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากแรงผลักดันหรืออิทธิพลภายในระบบสังคมนั้นเองโดยไม่ได้รับอิทธิพลจากภายนอก และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการติดต่อจากภายนอก (selective contact change)

จากแนวคิดที่กล่าวถึงข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การรับข่าวสารข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อมนุษย์ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำหรับการพัฒนาชนบทการรับข่าวสารข้อมูลเป็นส่วนช่วยให้บุคคลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ๆ ได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม (Social support) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายดังนี้

Cobb (1976 : 300 - 314) ให้ความหมายว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นข้อมูลข่าวสารที่ทำให้บุคคลเชื่อว่า มีคนรักและสนใจ มีคนยกย่องมองเห็นคุณค่ารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความผูกพันซึ่งกันและกัน

Lin (อ้างในดิษยา กมลสุนทร , 2537) ได้ให้คำจำกัดความของการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่าคือการสนับสนุนที่แต่ละคนหาได้จากการติดต่อกับคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลกลุ่มหรือชุมชนขนาดใหญ่

Langlie (อ้างในดิษยา กมลสุนทร , 2537) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่าการที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ อารมณ์ การให้คำแนะนำและได้รับความช่วย

Langlie (อ้างในคิษยา กมลสุนทร , 2537) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตใจ อารมณ์ การให้คำแนะนำและได้รับความ ช่วยเหลือทางด้านวัตถุด้านเงินทองจากบุคคลในครอบครัวญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ในขณะที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆ แรงสนับสนุนทางสังคมจะสามารถคลี่คลายปัญหานั้นๆ ได้

Hubbard (1984:266-269) กล่าวถึงแนวความคิดต่างๆของผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมโดยสรุปว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นโครงสร้างหลายมิติซึ่งประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารในด้านจิตทำให้มีความรู้สึกผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันโดยคำนึงถึงแหล่งที่มาของการสนับสนุนด้วย

อุดมวรรณ ภาระเวช (อ้างในคิษยา กมลสุนทร, 2537) ให้ความหมายของ การสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึงการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งการปฏิสัมพันธ์นั้นทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันเป็นการช่วยเหลือด้านอารมณ์ ด้าน แรงงาน การบริการต่างๆ หรือช่วยแก้ไข้ปัญหาโดยสมาชิกในเครือข่ายเฉพาะของบุคคลนั้น

ชนิดของการสนับสนุนทางสังคม

ได้มีผู้ศึกษาและแบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคมไว้หลายประการ คือ

Cobb (1976:300-301) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ (Emotional Support) เป็นข้อมูลที่จะบอกให้บุคคลเชื่อว่า เขาได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมักจะได้รับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และมีความผูกพัน
2. การสนับสนุนทางด้านการยอมรับ และเห็นคุณค่า (Esteem Support) เป็นข้อมูลที่บอกให้ทราบว่า บุคคลนั้นมีคุณค่าบุคคลอื่นยอมรับและเห็นคุณค่านั้นด้วย
3. การสนับสนุนทางด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially Support) เป็นข้อมูลที่บอกให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสังคม มีความผูกพัน และมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน

Jacobson (1986:250-264) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) คือพฤติกรรมที่ทำให้รู้สึกสบายใจและเชื่อว่ามีบุคคลยกย่องเคารพนับถือ รัก หรือ พฤติกรรมอื่นๆซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่ และความมั่นใจ

2. การสนับสนุนทางด้านสติปัญญา (Cognitive Support) คือ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆและสามารถปรับตัวได้กับความเปลี่ยนแปลง 3. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Materials Support) คือสิ่งของและบริการต่างๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างได้

House (อ้างใน Israel, 1985) ได้แบ่งรูปแบบของ พฤติกรรมในการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) เช่นการให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ ความหวังใจ การกระตุ้นเตือน

2. การสนับสนุนโดยการให้การประเมิน (Appraisal Support) เช่นการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feed back) การเห็นพ้อง การให้การรับรองหรือ การยอมรับในสิ่งที่คนอื่นแสดงออกมา (Affirmation) รวมถึงแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งอาจเป็นการช่วยเหลือโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้

3. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Informational Support) เช่นการให้คำแนะนำ การคัดเตือน การให้คำปรึกษา และการให้ข่าวสาร

4. การให้การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ (Instrumental Support) เช่น แรงงาน เงิน เวลา เป็นต้น

อัจฉรา โอประเสริฐสวัสดิ์ (อ้างในคิชยา กมลสุนทร, 2537) แบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคม ออกเป็น

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) หมายถึง การได้รับการปลอบใจ ให้กำลังใจ (reassurance) การได้รับความรักใคร่และห่วงใย (intimacy and attachment) การได้รับความมั่นใจ (confidence) และความไว้วางใจที่มีที่พึ่งพิง (reliance and another) ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีคนรัก มีคนคอยดูแลเอาใจใส่

2. ความช่วยเหลือด้านสิ่งของและการได้รับบริการ (Tangible Support) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงิน แรงงาน

3. ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Support) หมายถึงการได้รับคำแนะนำ

พิศมัย เพิ่มกระโทก (อ้างในศิษยา กมลสุนทร , 2537) สรุปชนิดของการสนับสนุนทางสังคมไว้ 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ความต้องการทางด้านอารมณ์และสังคม (Socio - emotional need)

1.1 การได้รับการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์

1.2 การได้รับการยอมรับและมีผู้เห็นคุณค่า

1.3 การมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. ความช่วยเหลือทางด้านข่าวสาร หรือ ของใช้ (Instrumental aid)

2.1 การได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงิน หรือ แรงงาน

2.2 การได้รับความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสรุปได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นโครงสร้างหลายมิติ ซึ่งรูปแบบของการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ สิ่งของและข้อมูลข่าวสาร

โดยในการศึกษาครั้งนี้ การสนับสนุนทางสังคมจะศึกษาตามแนวทางของ Jacobson (1986:252) โดยเน้นในด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) คือ พฤติกรรมที่ทำให้รู้สึก สบายใจและเชื่อว่ามิบุคคลยกย่องเคารพนับถือ รัก หรือ พฤติกรรมอื่นๆซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่ และความมั่นใจ อีกด้านหนึ่งคือ การสนับสนุน ทางด้านสติปัญญา (Cognitive Support) คือ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารคำแนะนำ ที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆและสามารถปรับตัวได้กับความเปลี่ยนแปลง

สรุปแนวคิดทฤษฎี

ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงานอย่างกว้างๆ โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวคือลักษณะส่วนบุคคล ความพึงพอใจในงานและในครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร ข้อมูลก่อนมาทำงานและการสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

ในด้านการปรับตัวทางสังคมนั้นใช้แนวคิดของ Hurlock คือพิจารณาถึงความสามารถของเยาวชนแรงงานในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น การอยู่ร่วมกับเพื่อนหรือคนแปลกหน้าได้ โดยมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิด รู้จักช่วยเหลือเอื้ออาทรผู้อื่น และสามารถร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้

ส่วนในด้านการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตนั้นจะแยกพิจารณาเป็น 2 ด้านคือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามสังคมที่พัฒนาและวิถีชีวิตอันเป็นผลกระทบจากสังคมที่พัฒนา การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามสังคมที่พัฒนาพิจารณาในด้านความเป็นระเบียบ การอดออมเพื่ออนาคตและการสร้างครอบครัวเดี่ยวในอนาคต ส่วนวิถีชีวิตอันเป็นผลกระทบจากสังคมที่พัฒนาจะเน้นในเรื่องความเห็นแก่ตัวไม่สนใจผู้อื่น การไม่เชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ และการนับถือผู้มีทรัพย์สินมาก

ปัจจัยที่จะมีผลต่อการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านความพึงพอใจต่อครอบครัวจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในครอบครัว การช่วยเหลือให้กำลังใจ ส่วนความพึงพอใจในงานจะเน้นในด้านให้ได้รับผลตอบแทน ความพอใจในเพื่อนร่วมงาน พพอใจในตัวตน และความภูมิใจในอาชีพ

ในด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูลก่อนมาทำงานในเมืองนั้น จากแนวคิดของ Shanon และ Weaver จะพิจารณาถึงพฤติกรรมการสื่อสารทุกอย่างที่จะทำให้เยาวชนได้รับความรู้เรื่องงานและสังคมเมือง โดยอาจจะได้รับข่าวจากการบอกต่อของบุคคล หรืออาจจะรับทราบจากสื่อต่างๆที่มีอยู่ในบ้านเดิม นอกจากนี้จะพิจารณาถึงความเข้าใจของเยาวชนในการรับรู้ข่าวสารและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับด้วย

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปรับตัวและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเมื่อเยาวชนแรงงานเข้ามาทำงานในเมืองแล้ว ก็คือการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและญาติ ตามแนวคิดของ Cobb จะหมายถึงการได้รับกำลังใจ การได้รับความช่วยเหลือเมื่อเดือดร้อน เช่นเมื่อเจ็บป่วย มีเรื่อง

ไม่สบายใจ มีโอกาสที่จะระบายให้กับคนใกล้ชิดฟัง และเมื่อมีปัญหาด้านความรู้เช่นไม่เข้าใจ การมีผู้คอยอธิบายก็เป็นการสนับสนุนทางสังคมแก่เยาวชน

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปรับตัวทางสังคมของเยาวชนแรงงานในกรุงเทพมหานคร ยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำ การศึกษาโดยตรง ส่วนใหญ่ที่เคยศึกษากันมาเป็นการศึกษาการปรับตัวของแรงงานอพยพใน ด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยกว้างๆ เช่น การศึกษาผู้ย้ายถิ่นในแง่ การปรับตัว การกลืนกลาย และการบูรณาการของ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รักษ์และคณะ ในปี พ.ศ. 2522 และ การศึกษา เปรียบเทียบการปรับตัวของลูกจ้างในเขตอุตสาหกรรมใหม่ จังหวัดระยอง : ศึกษากรณี อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกับอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร ของ ช่อลัดดา โรจนดำรงค์ฤทธิ์ ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ปี 2533 เป็นต้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาพอสรุปได้ดังนี้คือ

Texter (อ้างใน อติตยา นวลศรี 2528: 3-4) ได้ทำการศึกษาการย้ายถิ่นของเกษตรกร จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นคนขับรถสามล้อรับจ้างในกรุงเทพฯพบว่า ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ จะต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่และปัญหาใหม่ที่แตกต่างกับสถานการณ์ และปัญหาที่ เคยประสบมาในชนบท ปัญหาการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมใหม่จะทำให้เกิดความเครียด ใน ตัวผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีการย้ายถิ่นกลับกันมากเมื่อถึงฤดูกาล เพาะปลูก

Weinberg (อ้างใน Adler, Seymour, 1977 : 446) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัว ของผู้ย้ายถิ่นเข้าไปอยู่ ในประเทศอิสราเอล โดยศึกษาถึงความเกี่ยวเนื่องของความพึงพอใจ ใน อาชีพของผู้ย้ายถิ่นกับการปรับตัวหรือการเข้าไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสังคม (Integra tion) พบว่าความพึงพอใจในอาชีพจะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวนั้นจะต้องอาศัย เวลาหลายปีภายหลังการย้ายถิ่น

Richardson (อ้างใน Adler, Seymour, 1977 : 446) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่น ของชาวอังกฤษในประเทศออสเตรเลีย พบว่าการปรับตัวขั้นแรกของผู้ย้ายถิ่นจะเป็นลักษณะ ของการแยกตัวออกจากสังคม การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมจะเกิดขึ้นภายในระยะ 7 เดือนผ่านไป

R..Traft (1975:73) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาชนชาวฮังการีที่ย้ายเข้าไปอยู่ในประเทศออสเตรเลีย พบว่าการเข้าไปมีความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการชาวออสเตรเลีย นั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อตัวผู้ย้ายถิ่นในช่วงแรกของการปรับตัว แต่ในระยะหลังความสัมพันธ์ดังกล่าวจะลดลงแต่การปรับตัวเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและอาชีพจะมีความสำคัญมากขึ้น

A.Touraine (อ้างใน Hauser, 1974:174) ได้อธิบายให้เห็นลักษณะ การย้ายถิ่นคือการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นว่า ในกรณีที่การย้ายถิ่นมิได้มีความพึงพอใจเป็นพิเศษต่อผู้คนในท้องถิ่นนั้น และไม่ได้มีการตัดสินใจอย่างรอบคอบมีการตัดสินใจเนื่องจากสถานการณ์บังคับ หรือเนื่องจากมีสิ่งดึงดูดในบางอย่างลักษณะเช่นนี้จะทำให้การปรับตัวให้กลมกลืนกับสภาพสังคมในท้องถิ่นปลายทางมีน้อยหรือไม่สมบูรณ์ และถ้าผู้ย้ายถิ่นมีความตั้งใจว่าตนจะต้องย้ายไปจากท้องถิ่นปลายทางอย่างแน่วแน่การปรับตัวจะไม่เกิดขึ้น หรือทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่ดี maladjustment แต่ถ้าหากว่าการย้ายถิ่นเข้าไปในท้องถิ่นปลายทางนั้น เกิดจากความต้องการที่จะแสวงหาความก้าวหน้าหรือเพื่อเลื่อนสถานภาพของตนให้สูงขึ้น การย้ายถิ่นเช่นนี้ผู้ย้ายถิ่นจะมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นปลายทางอย่างมาก และจะเป็นการปรับตัวที่สมบูรณ์

นภาพร โภยสมบูรณ์ (2523:41) ศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่พอใจกับงาน กรรมกรเหมืองแร่ที่ทำอยู่ในปัจจุบัน เพราะสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมของงานได้ และมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนอาชีพจากกรรมกรเหมืองแร่เป็นอาชีพอื่นเว้นแต่กลับไปทำงานเกษตรกรรมในท้องถิ่นเดิมเท่านั้น

อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ (อ้างในอภิตตา นวลศรี, 2528: 5) ศึกษาพบว่าเมื่อพิจารณาถึงอาชีพและสถานภาพในการทำงานของผู้ย้ายถิ่น ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาในการหางานทำเลี้ยงชีพและครอบครัว แต่งานที่หาได้มักจะถูกจำกัดอยู่เฉพาะงานที่มีสถานภาพต่ำ และบทบาทของผู้ย้ายถิ่นใหม่ยังคงแยกออกจากชาวเมืองอย่างชัดเจน

ผจงจิตต์ อธิคมน์นทะ (2520 :22) เสนอข้อเขียนว่าการเปลี่ยนแปลงในขนาดและการกระจายของประชากร ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคม การที่ประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วก็จะเกิดการอพยพหรือการรู้จักปรับปรุงวิธีการผลิต เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด การอพยพโดยตัวของมันเองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและกลุ่มผู้อพยพจะต้องพบการติดต่อกับสังคมและเผชิญกับปัญหาใหม่เช่นการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบท

สู่เมืองก็จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและอาจจะเป็นปัญหาสังคมได้ เนื่องจากการปรับตัวจะเป็นไปลำบากจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง

จารย์ โรจนธรรม (2537) ศึกษาพบว่าคนชนบทย้ายถิ่นที่เข้ามาอยู่ในเมืองสามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้ในระดับเครือญาติและเพื่อนเท่านั้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายในชุมชน ส่วนความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและองค์กรต่างๆภายนอกชุมชนรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนยังไม่ดีนักอยู่ในระดับผิวเผินเท่านั้น ส่วนเรื่องความพึงพอใจในการทำงานพบว่ามีความพึงพอใจเพราะมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และได้รับผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ สำหรับปัญหาการปรับตัวด้านสังคมที่พบ คือ ปัญหาเพศสัมพันธ์ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการไม่ได้รับบริการหรือได้รับแต่ไม่ทั่วถึงจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

สุวิไล เรียงวัฒนสุข (2533 : 27) ศึกษาพบว่าเด็กที่เคยได้รับการสนับสนุนทางสังคมและเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีการปรับตัวที่ดีกว่า เด็กที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมก่อนเข้าทำงาน

สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาการปรับตัวทางสังคมของเยาวชนแรงงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้กำหนดกรอบแนวคิดจากทฤษฎี แนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของเยาวชนแรงงานได้แก่
  - 1.1 ลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุการทำงาน การศึกษา รายได้
  - 1.2 ความพึงพอใจในครอบครัว
  - 1.3 ความพึงพอใจในงาน
  - 1.4 การรับข่าวสารข้อมูล
  - 1.5 การสนับสนุนทางสังคมจากญาติหรือเพื่อน
2. ลักษณะการปรับตัวของเยาวชนแรงงาน 2 ด้านคือ
  - 2.1 การปรับตัวทางสังคม
  - 2.2 การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. ตัวแปรปัญหา กำหนดให้ตัวแปรตามคือการปรับตัวทางสังคมเป็นตัวแปรปัญหา

2. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมดังนี้

2.1 ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา อายุการทำงาน

2.2 ความพึงพอใจในครอบครัว ได้แก่การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก
ในครอบครัว

2.3 ความพึงพอใจในงาน ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงาน

2.4 การรับข่าวสารข้อมูล ได้แก่ ปริมาณข่าวสารที่ได้รับ และคุณภาพของข่าว

2.5 การสนับสนุนทางสังคมจากญาติหรือเพื่อน ได้แก่ความช่วยเหลือในด้าน

การให้คำปรึกษา ให้กำลังใจและให้ข่าวสารความรู้ต่างๆ

3. ตัวแปรตาม

3.1 การปรับตัวทางสังคม

- การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่
- ความรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและชุมชน
- ความพึงพอใจในกลุ่มหรือชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิก

3.2 การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

- การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามสังคมที่พัฒนา
- การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตอันเป็นผลกระทบทจากสังคมที่พัฒนา

กรอบความคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงาน มีความสัมพันธ์กับลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนแรงงานกล่าวคือ

1.1 มีความแตกต่างระหว่างเพศกับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงานกล่าวคือเพศชายมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่าและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากกว่าเพศหญิง

1.2 มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานระหว่างรายได้และการปรับตัวทางสังคม และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงาน โดยเยาวชนแรงงานที่มีรายได้สูงจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาก

1.3 มีความสัมพันธ์เชิงนิเสธระหว่างการศึกษากับการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงาน โดยเยาวชนที่มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่าและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตน้อยกว่าเยาวชนแรงงานที่มีการศึกษาค่ากว่า

1.4 มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานระหว่างอายุการทำงานกับการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงาน โดยเยาวชนแรงงานที่มีอายุการทำงาน ในเมืองนานกว่าจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากกว่า เยาวชนแรงงานที่มีอายุการทำงานในเมืองน้อยกว่า

สมมติฐานที่ 2

มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานระหว่างความพึงพอใจในครอบครัวกับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงานคาดว่าเยาวชนแรงงานที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมดีกว่าและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากกว่า

สมมติฐานที่ 3

มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานระหว่างความพึงพอใจในงานกับการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงานกล่าวคือเยาวชนแรงงานที่พอใจในด้วงานสูง จะมีความสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากกว่า

สมมติฐานที่ 4

มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานระหว่างการได้รับข่าวสารข้อมูลก่อนมาทำงานกับการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงานคาดว่าเยาวชนแรงงานที่ได้รับข่าวสารข้อมูลมากกว่าจะมีการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารข้อมูลน้อยกว่า

สมมติฐานที่ 5

มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานระหว่างการสนับสนุนของญาติและเพื่อนต่อการปรับตัวทางสังคมและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของเยาวชนแรงงานกล่าวคือเยาวชนแรงงานที่มีญาติ และเพื่อนสนับสนุนมากจะมีการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าและมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากกว่าเยาวชนแรงงานที่มีผู้สนับสนุนน้อย